

Byrådssak 1075/25

Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027

Sammendrag:

Bystyret vedtok 21. april 2021 sak 90/21 byrådssak 226/20 Institusjonsplass til rett tid og rett sted – Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021–2030. Temaplanen bygger på kommunens russtrategi fra 2018. Omstillingene fram til 2030 berører rusinstitusjoner både i egenregi og driftet av ideelle aktører. Antallet plasser skal reduseres fra 657 plasser til 475 i perioden. Det fremkommer i temaplanen at byrådet utarbeider og fastsetter handlingsplaner i perioden.

I tillegg fattet bystyret følgende verbalvedtak i forbindelse med budsjett 2023 (H 51/23):
Bystyret ber byrådet gå i dialog med Velferdsetaten for å undersøke mulighetene for eventuelle omdisponeringer, som i større grad imøtekommer bydelenes etterspørsel etter rusinstitusjonsplasser.

Utfordringene er fortsatt behov for styrket grunnbemanning, økt andel helsepersonell, å øke tilbudet om plasser i forsterket bo- og behandlingsenhet, samt lavt belegg og at plasser står tomme. Innenfor vedtatt økonomiplan for perioden 2025-2028 og etter en helhetlig vurdering av de forholdene som er beskrevet i denne byrådssaken, vedtar byrådet:

- Å utløse opsjon for 124 plasser fra Kirkens Bymisjon og Frelsesarméen fra 1. januar 2026.
- Å ikke utløse opsjon på 22 plasser ved Stiftelsen Fredheim fra 1. januar 2026.
- Å styrke grunnbemanningen og øke andelen helsepersonell ved enkelte rusinstitusjoner fra 1. juli 2026.
- Å redusere antall plasser ved Dalsbergstiens hus fra 39 plasser til 30 plasser fra 1. juli 2026, og ved Thereses hus fra 12 plasser til 11 plasser fra samme dato.
- Å omstille Bjørnerud mestringsenhet med 22 plasser til forsterket bo- og behandlingsenhet med ti plasser fra 1. juli 2026.
- Å avvikle Vestli ressurscenter med 32 plasser fra 1. februar 2026. Enheten tilbakeføres til Oslobygg Oslo KF.

Berørte beboere vil kunne fortsette sitt institusjonsopphold ved andre rusinstitusjoner. Konsekvensene for ansattes arbeidsforhold og arbeidsmiljøet vil bli håndtert i tråd med gjeldende lov- og avtaleverk. Budsjettmessige konsekvenser av handlingsplanen er innarbeidet i byrådets forslag til budsjett for 2026 og i økonomiplanen for 2026–2029. Forslag til revidert måltall vil også bli fremmet i budsjettforslaget for 2026. Forslagene behandles av bystyret i desember 2025.

Saksfremstilling:

Byrådets mål med Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026–2027 er å styrke kvaliteten på tjenestene og omstille tilbudet til hva brukergruppen har behov for.

Rusfeltet er dynamisk, og det vil skje endringer i perioden fram til 2030 som det må tas hensyn til underveis. Handlingsplanene i perioden skal bygge på en samlet og helhetlig vurdering av følgende forhold:

- tjenesteutviklingen og tilgangen til egnede boliger/boligløsninger i bydelene
- bydelenes etterspørsel av rusinstitusjonsplasser og institusjonenes belegg
- hvordan Velferdsetatens kompetanse kan anvendes i bydelene
- bygningsmessig standard, hvilke bygg som er egnet/ikke egnet for institusjonsdrift
- driftsmessige/sikkerhetsmessige forhold
- risikovurderinger, herunder helse, miljø og sikkerhet

Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026–2027 styrker grunnbemanningen og øker andelen helsepersonell ved enkelte rusinstitusjoner, i tråd med vurderinger fra Arbeidstilsynet, og styrker bydelenes tilgang til plasser i forsterket bo- og behandlingsenhet økes. I tillegg reduseres antall plasser som fortsatt står tomme.

Velferdsetatens forslag

Velferdsetaten (VEL) har utarbeidet forslag til Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner for perioden 2026–2027. På bakgrunn av bydelenes etterspørsel og bruk av rusinstitusjonsplasser, og Arbeidstilsynets tilsyn, foreslår etaten at følgende omstillinger gjennomføres i 2026:

Å øke grunnbemanningen ved flere rusinstitusjoner for å ivareta beboere og ansattes sikkerhet, herunder redusere Dalsbergstiens hus med ni plasser og Thereses hus med én plass av HMS-hensyn, å omstille Bjørnerud mestringsenhet til forsterket bo- og behandlingsenhet med ti plasser, å utløse opsjon på 124 rusinstitusjonsplasser fra ideelle leverandører fram til og med 2029 (plasser som bydelene etterspør, hovedsakelig omsorgsplasser), å ikke utløse opsjon på 22 rusfrie rehabiliteringsplasser ved Stiftelsen Fredheim på Nes i Hedmark (ideell aktør), samt å avvikle Vestli ressurscenter (32 plasser rusfri rehabilitering, egenregi). Fra 2027 foreslår VEL å avvikle Syningom omsorgssenter i Nord Odal med 22 plasser (rusfritt, egenregi). Velferdsetaten viser til følgende hovedutfordringer:

- Bydelene etterspør i mindre grad enn forutsatt i tidligere handlingsplaner plasser for rusfri rehabilitering (som ved Vestli ressurscenter og Stiftelsen Fredheim). Handlingsplanene har ikke i tilstrekkelig grad bidratt til å redusere antall tomme plasser. Bydelene etterspør plasser i forsterket bo- og behandlingsenhet.
- 74 plasser sto tomme i rusinstitusjonene i 2024, fordelt både på ideelle leverandører og plasser i egenregi. For å sikre god ressursutnyttelse, er det behov for å redusere ledig kapasitet.

- For å sikre forsvarlige tjenester og et forsvarlig arbeidsmiljø, er det nødvendig å øke grunnbemanningen og andelen helsepersonell. Flere tilbud er ikke dimensjonert for innbyggere med så komplekse og sammensatte utfordringer som man ser i dag. Arbeidstilsynets tilsyn og Velferdsetatens egne risikovurderinger understøtter nødvendigheten av disse tiltakene.
- Kompensasjon til VEL for mindreinntekter som følge av tomme plasser er ikke videreført fra 2025, det er videreført et omstillingsuttak fra forrige byrådet på 20 mill. årlig og VEL har et rammekutt i 2026. Omstillinger må gjennomføres innenfor vedtatt budsjett.

Om tjenesteutviklingen

Fra 2016 har bydelene fått særskilte tildelinger for å styrke tjenesteutviklingen på rusfeltet. Det har fra 2020, og fortsatt, pågått et aktivt utviklingsarbeid i tilknytning til rusfeltet i Oslo.

Bydelene skal gi tjenester til personer med rusproblemer i tråd med tiltakene i Oslostandard for rusfaglig arbeid og Oslostandard for booppfølging. Disse er viktige bidrag til likeverdige tjenester og god kvalitet. Plass i rusinstitusjon er enkeltvedtak fattet av bydelen etter helse- og omsorgstjenesteloven og inngår alltid som ledd i bydelenes helhetlige tiltakskjede. Oppholdet skal være tidsavgrenset og måltettet med hensyn til den enkeltes endrings- og mestringsarbeid.

Omlag 3 000 innbyggere mottar årlig tjenester fra bydelene på grunn av rusproblemer. 1 250 av disse var innlagt i rusinstitusjon i 2024. Det vil si at hovedtyngden av bydelenes oppfølging skjer utenfor rammen av heldøgnsopphold i rusinstitusjon. De foreslåtte omstillingstiltakene bedrer bydelenes tilgang til plass i forsterket bo- og behandlingsenhet, og innbyggere med flere enn ti inntak i VEL i året kan få et bedre kvalitativt tilbud med mer stabilitet og økt livskvalitet. Fra 2023 er det innført ordning med brukerstyrte plasser i de fleste rusinstitusjonene, slik at innbyggere som tidligere har vært innlagt etter avtale selv kan legge seg inn i rusinstitusjon på nytt, dersom for eksempel helse- eller boligsituasjonen krever det.

Om tilgang til egnede boliger/boligløsninger i bydelene

I tråd med Temaplan for Oslo kommunes behov for kommunale boliger 2024–2033 bidrar byrådet til flere boliger for vanskeligstilte gjennom kjøp av boliger i markedet og bygging av boliger som ikke kan fremskaffes i markedet. I boligbehovskartleggingen høsten 2024 ble det registrert et økt behov for personer med rusproblemer å leie kommunal bolig i Oslo.

I revidert budsjett for 2024 vedtok bystyret forslaget fra byrådet om 300 mill. til kjøp av boliger til vanskeligstilte, samt 74,5 mill. til etablering av samlokaliserte boliger med personalbase. Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2024-2025 medvirket dessuten til at 28 boliger som i liten grad ble benyttet, ble overført fra Velferdsetaten til Boligbygg Oslo KF og nå kan disponeres på en mer effektiv måte.

I økonomiplanperioden 2025–2028 vedtok bystyret en ufordelt avsetning på 246 mill. til investeringer for samlokaliserte boliger med base til ulike målgrupper, blant annet personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer.

Det er varierende tilgang til egnede boliger i bydel, og det kan på grunn av få tilgjengelige boliger være vanskelig for bydelene å fremskaffe boliger. Kortere behandlingstid i tverrfaglig spesialisert rusbehandling i spesialisthelsetjenesten kan bidra til at personer med behov for stabilisering i forkant av å flytte inn i egen bolig, ikke vil få et slikt tilbud.

Om bydelenes etterspørsel etter rusinstitusjonsplasser og institusjonenes belegg

I 2024 hadde 1 250 personer opphold i rusinstitusjon. Det var noen flere enn i 2023. Bydelene etterspør i liten grad plass i ressurscenter (rusfri rehabilitering), enten plassene driftes i egen regi eller leveres av ideell aktør. Beleggsprosenten ved Vestli ressurscenter var i august 2025 på 61,6 prosent, selv etter at Haugenstua ressurscenter ble avviklet fra 1. april 2025. Ved Stiftelsen Fredheim var det i 2024 enkelte personer med oppholdstid utover to år, og noen med oppholdstid utover fem år. Legges det til grunn at alle beboerne hadde hatt oppholdstid i inntil to år, hadde det samlede belegget vært 66 prosent. Dersom alle opphold hadde vært innenfor mandat og normert oppholdstid fra bystyret (ett år), ville det vært betydelig ledig kapasitet ved institusjonen i 2024.

Etterspørselen etter plass i forsterket bo- og behandlingstilbud er derimot større enn det VEL kan tilby. Innen denne tjenestekategorien er det ventetid for å få plass. Per andre tertial 2025 har om lag 10 personer stått på venteliste til få eller ingen ledige plasser. Hovedgrunnen til lav etterspørsel i kategorien rusfrie rehabiliteringsplasser, er at personer som er rusfrie, eller har oppnådd betydelig mindre problematisk rusbruk, av faglige grunner ikke vurderes av bydelene til å ha behov for plass i heldøgnsinstitusjon.

Beleggsprosenten samlet for rusinstitusjonene i VEL i 2024 var 87 prosent. Bystyrets inntektskrav er 92 prosent, og 96 prosent for akutt plassene. Per august 2025 er det generelle belegget fortsatt under bystyrets inntektskrav. Lavere belegg enn forutsatt i budsjettet og mindreinntektene for VEL er beregnet til ca. 9 mill. i 2025. VEL må fremover tilpasse tilbudet til bydelenes etterspørsel.

For perioden 2026–2029 er det mulig for Oslo kommune å utløse opsjoner fra ideelle aktører på totalt 146 rusinstitusjonsplasser. De ideelles andel vil med de foreslåtte omstillingene i perioden utgjøre nærmere 30 % (bystyrets krav er 25 %). Det bør utløses opsjon fra ideelle aktører for plasser som bydelene etterspør (rusfri korttid ved Holmen, utrednings- og videreformidlingsplasser ved Fagerborg, og omsorgsplasser i aktiv rus ved Enga, Heimen og den Åpne Dør). Opsjon på plasser i rusfri rehabilitering ved Stiftelsen Fredheim bør ikke utløses.

Om bruk av Velferdsetatens kompetanse i bydelene

Forslagene vurderes å ha liten betydning for bruken av VELs kompetanse i bydelene.

Om bygningsmessig standard, driftsmessige forhold og HMS

Det er dokumentert HMS-utfordringer ved flere rusinstitusjoner. Arbeidstilsynet har blant annet pekt på behov for økt grunnbemanning og høyere andel helsepersonell. Tidligere gjennomførte omstillinger har bidratt til en slik styrking, men det er fortsatt udekkede behov.

VEL har nylig gjort en kartlegging av bygningsmassen. I denne gjennomgangen har etaten hatt et særlig fokus på å vurdere sikkerheten for beboere og ansatte ved å kartlegge hvilke sikkerhetstiltak som er etablert og hvilke som på kort sikt bør etableres. I tillegg er det vurdert behov for enkle ombygninger. Videre er det gjort en vurdering av byggets egnethet. Gjennomgående er at flere av VELs kommunale rusinstitusjoner i varierende grad har vært bygget og renoveret i henhold til institusjonenes behov. En del av rusinstitusjonene er ikke bygget for institusjonsdrift. Endring av målgruppe og økt behov for sikkerhetsmessige tiltak, gjør det nødvendig med tiltak som ivaretar sikkerhet også ved institusjoner som tidligere er rehabilitert.

I revidert budsjett for 2025 vedtok bystyret å bevilge 25 mill. til sikkerhetsutstyr for å trygge ansatte og beboere i kommunens rusinstitusjoner. Det vurderes at antall plasser ved Dalsbergstiens hus er for høyt av HMS-hensyn, og bør reduseres. En plass ved Thereses hus avvikles for å kunne etablere feltpleietjeneste i tråd med bygningsmessige HMS-krav. Bemanningsnivået ved disse institusjonene opprettholdes.

Byrådens vurdering

Ved utarbeidelsen av handlingsplaner fram mot 2030, har bystyret bedt byrådet gjøre en samlet og helhetlig vurdering av flere forhold. Handlingsplanene for Oslo kommunes rusinstitusjoner som hittil er vedtatt og gjennomført, har ikke gitt den forventede effekten med hensyn til for eksempel å ta ned ledig kapasitet og i større grad kunne imøtekomme bydelenes etterspørsel og for å øke kvaliteten i tjenestene. Kommunale rusinstitusjoner har i 2025 hatt lavere belegg enn forutsatt i budsjettet og mindreinntektene er beregnet til ca. 9 mill.

Grunnbemanningen og andelen helsepersonell ved enkelte rusinstitusjoner må fortsatt styrkes. Med hensyn til behovet for tverrfaglig samarbeid gjelder det samme for sosialfaglig personell. Arbeidstilsynet har de siste årene vært involvert i flere tilsyn i Velferdsetaten, hvor det fremkommer vurderinger knyttet til lav bemanningsfaktor og behov for endret kompetansesammensetning i relasjon til institusjonens mandat og beboernes problemomfang og funksjonsnivå. For å øke sikkerhet og tilrettelegge for gode tjenester er det ved enkelte institusjoner behov for styrket bemanning på dag- og kveldsvakter. En reduksjon av plasser ved Dalsbergstiens hus og Thereses hus vurderes påkrevd av HMS-hensyn.

Bjørnerud mestringsenhet egner seg godt som forsterket bo- og behandlingseenhet. Omstillingen er en del av innsatsen for å styrke tilbudet til dem med de tyngste utfordringene, og som har mer enn ti inntak i året i rusinstitusjon. Ved Bjørnerud bo- og behandlingseenhet kan flere av disse få et mer stabilt tilbud og økt livskvalitet.

Bydelenes etterspørsel etter rusinstitusjonsplasser, bruken av plasser og tjenesteutviklingen de siste årene tilsier at Vestli ressursenter med 32 rusfrie rehabiliteringsplasser avvikles i 2026, og at opsjon fra 1. januar 2026 på 22 rusfrie rehabiliteringsplasser ved Stiftelsen Fredheim ikke utløses. Byråden ønsker at institusjonstilbudet er bedre tilpasset tjenester bydelene etterspør.

For perioden 2026–2029 er det mulig for Oslo kommune å utløse opsjoner fra ideelle aktører på totalt 146 rusinstitusjonsplasser. De ideelles andel vil med de foreslåtte omstillingene i perioden utgjøre nærmere 30 % (bystyrets krav er 25 %). Med hensyn til bydelenes etterspørsel bør det utløses opsjon fra ideelle aktører for rusfrie korttidsplasser ved Holmen

(Kirkens Bymisjon), utrednings- og videreformidlingsplasser ved Fagerborg (Frelsesarméen), og omsorgsplasser i aktiv rus ved Enga, Heimen og den Åpne Dør (Frelsesarméen). De ideelles andel vil med de foreslåtte omstillingene utgjøre nærmere 30 % (bystyrets krav er 25 %).

I forbindelse med VELs forslag til Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner i forrige periode, 2024-2025, ble det arrangert flere innspillsmøter. Innspillene støttet blant annet at nedtrekkene blir gjort i kategorien ressursentre. Det er i denne tjenestekategorien bydelens etterspørsel er minst, og hvor det fortsatt står mange plasser tomme. En gjennomgående tilbakemelding var behovet for flere boliger og flere egnede boliger. Det ble også pekt på at reduksjon av rusinstitusjonsplasser må være i samsvar med oppbygging av boliger og tjenester i bydel. Innspillene legges også til grunn for denne handlingsplanen.

Byråden vil peke på at bystyret i revidert budsjett 2024 vedtok byrådets forslag om 300 mill. til kjøp av boliger til vanskeligstilte, samt 74,5 mill. til etablering av samlokaliserte boliger med personalbase. Byrådet styrker fra 2026 arbeidet med fremskaffelse av boliger til mennesker med rusutfordringer og psykiske lidelser (ROP) og setter av 37,5 mill. til utgifter i tidligfase frem til investeringsbeslutning.

Den vedtatte Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner for 2024–2025 medvirket dessuten til at 28 boliger som i liten grad ble benyttet ble tilbakeført fra VEL til Boligbygg Oslo KF og nå kan disponeres på en mer effektiv måte. Ved avviklingen av Vestli ressursenter med 32 plasser i 2026 kan også denne enheten tilbakeføres og disponeres på en mer effektiv måte.

I tillegg til VELs rusinstitusjoner har Sykehjemsetaten, avdeling Stovnerskogen, 23 plasser for personer med rusproblemer, inkludert syv forsterkede plasser er for personer som bruker illegale rusmidler og som har omfattende pleie- og omsorgsbehov.

VEL har på vegne av Oslo kommune inngått rammeavtale om heldøgntjenester for personer over 18 år med psykiske lidelser som bydelene kan benytte. Det er ti leverandører på rammeavtalen. Tre av disse kan også levere heldøgntjenester til brukere med alvorlige psykiske lidelser/-problemer og som er i aktiv rus.

VEL erfarer at det er en økning i antall henvendelser om personer som har samtidig psykisk lidelse-/helseutfordringer og aktiv rus, og som er i målgruppen for både rammeavtalen psykiske lidelser og for forsterket bo- og behandling i egenregi. Bydelene ønsker at VEL i større grad skal gi et institusjonstilbud til disse innbyggerne. Ved omstillingen av Bjørnerud mestringsenhet til forsterket bo- og behandlingsenhet kan dette imøtekommes på en bedre måte.

Rusfrie rehabiliteringsplasser ved Vestli ressursenter bør utvikles og opsjon ved Stiftelsen Fredheim ikke utløses for å kunne etablere ti flere plasser i forsterket bo- og behandlingsenhet. Omstillingene vurderes å være i tråd med kommunes russtrategi fra 2018, temaplanen fra 2021 og verbalvedtak H51/23 fra 2023.

Byråden vil peke på at det er noen risiki knyttet til handlingsplanen. Ved avvikling av Vestli ressursenter, og å ikke utløse opsjon ved Stiftelsen Fredheim, vil det ikke lenger tilbys rusfrie rehabiliteringsplasser. Det kan være fare for at manglende egnet bolig ved utskrivning fra spesialisthelsetjenesten, kan medføre betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter, dersom

kommunen ikke har tilgang til midlertidig rusfritt opphold i institusjon i påvente av bolig. Bydelene har likevel gitt uttrykk for at dette er en gruppe de selv kan ivareta. Det vil fremover kunne tilbys rusfrie korttidsopphold ved Holmen utrednings- og videreformidlingsenhet (Kirkens Bymisjon) og rusfrie langtidsopphold ved Syningom omsorgssenter.

Omstillingen av Bjørnerud mestringsenhet vil innebære en reduksjon av plasser i denne tjenestekategorien med 22 plasser. Det er en viss risiko for at det vil være færre plasser ved mestringsenheter enn det etterspørselen tilsier. En endring av Bjørnerud til forsterket bo- og behandlingsenhet, kan likevel medføre at flere som har eller har hatt opphold og som har behov for forsterket bo- og behandling, får tjenester i henhold til behov. Endringen vil tilsi at personer med flere enn ti inntak i året vil kunne få et mer langvarig og tilpasset tilbud. Samtidig kan det bety at personer med behov for mestringsplasser må ha opphold i andre tjenestekategorier i påvente av ledig kapasitet ved mestringsenheter. Sammen med reduksjon av plasser ved Dalsbergstiens hus og Thereses hus betyr dette at bystyrets normerte oppholdstider i tjenestekategoriene i større grad må gjennomføres.

Byrådets vurdering er at omstillingene samlet sett er forsvarlige. VELs forslag om avvikling av Syningom omsorgssenter bør vurderes på nytt av byrådet høsten 2026.

Berørte beboere

Berørte beboere får i et tett samarbeid mellom bydelen og tiltaket aktivt medvirke i valg om hvilken løsning som er best for den enkelte.

Bydelene skal gi tjenester til personer med rusproblemer i tråd med tiltakene i Oslostandard for rusfaglig arbeid og Oslostandard for booppfølging. Alle bydeler har tilbud om en form for aktiviteter, og «Fyll dagene» viser at det tilbys en rekke sosiale aktiviteter som kan bidra til trygghet og forutsigbarhet man kan benytte seg av i sitt endrings- og mestringsarbeid.

Ingen beboere skrives ut fra rusinstitusjon som følge av tiltakene i handlingsplanen, og alle som har behov for å fortsette sitt institusjonsopphold kan gjøre det ved en annen rusinstitusjon.

Berørte ansatte og arbeidsmiljømessige konsekvenser

Konsekvenser for ansattes arbeidsforhold og arbeidsmiljø som følger av byrådets vedtak om Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027 skal ivaretas og følges opp i tråd med gjeldende lov-, avtaleverk og prosedyre. Når byrådet har fattet vedtak i saken vil de konkrete arbeidsmiljømessige konsekvensene av handlingsplanen kartlegges, risikovurderes og behandles lokalt i Velferdsetaten, i tråd med avtaler og regelverk for dette.

Ved avvikling av Vestli ressurscenter vil 11,98 årsverk fordelt på 13 ansatte omfattes. Det er stort antall ansatte som har fulle stillinger, og VEL informerer om at i 8,4 av årsverkene har ansatte treårig sosialfaglig utdanning eller annen relevant treårig utdanning. 0,5 årsverk har helsefaglig utdanning. 1,67 årsverk er verneassistent. Byråden vurderer at risikoen for overtallighet er relativt liten, ettersom grunnbemanningen ved flere øvrige kommunale rusinstitusjoner skal styrkes. Byråden vil be VEL gjennomføre tiltak for å redusere risikoen for overtallighet.

For ansatte ved Bjørnerud mestringsenhet vil omstillingen til forsterket bo- og behandlingstilbud ikke få konsekvenser for deres arbeidsforhold. Nye, eller endrede, oppgaver kan følge av omstillingen til forsterket bo- og behandlingssenhet.

Ansattes medvirkning

Ansattes hovedorganisasjoner har vært involvert i prosessen gjennom orientering, informasjon og drøfting: Sentralt 14f-møter (26. mai 2025, 9. september 2025 og 22. september 2025), sentralt hovedverneombud (14. mai 2025) og Kontaktutvalget (6. juni 2025). AU i sentralt AMU meldte den 27. mai 2025 at de hadde besluttet å ikke legge frem saken for S-AMU, fordi saken ble vurdert til å ikke har større konsekvenser for større deler av kommunen.

Ved drøfting i 14f-møte la ansattes representanter vekt på at den samlede mengden omstillinger er stor i en økonomisk krevende tid, særlig i bydelene. Det ble trukket fram at behovet for sosialfaglig kompetanse også er viktig. Vernepleiere kan håndtere både helse- og sosialfaglige funksjoner. Omstillingen av Bjørnerud betyr at 22 mestringsplasser fjernes, og det kan bli flaskehalser. Samtidig opprettes ti nye plasser i en tjenestekategori som bydelene etterspør. De ansattes arbeidssituasjon kan bli mer krevende. Det ble uttrykt skepsis til forslaget om å utvikle Vestli ressurscenter, fordi man fortsatt opplever behov for tilbud der beboerne kan stabiliseres for tilbakeføring til egen bolig. Å ta bort rusfrie plasser kan få negative følger for helheten på lengre sikt, både for bydelene og innbyggere. Administrasjonen vil følge konsekvensene av omstillingene i 2026 nøye, og pekte på at nødvendige justeringer kan gjøres i neste handlingsplanperiode, eventuelt i en revidert versjon for 2026–2027.

Vurdering av sakens fordelingskonsekvenser

Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026–2027 fortsetter HMS-tilpasninger og styrkingen av grunnbemanningen og andelen helsepersonell ved enkelte rusinstitusjoner som har størst behov, og bidrar til å styrke tilbudet om plass i forsterket bo- og behandlingssenhet i tråd med bydelenes etterspørsel, samt at tiltakene avvikler overkapasitet. Denne saken omhandler en samlet reduksjon på 75 plasser. Det er dokumentert at 74 plasser i gjennomsnitt sto ledig per måned i 2024, og avviklingen av plasser i 2026 gjelder plasser som i hovedsak står tomme.

Omstillingen av Bjørnerud mestringsenhet til forsterket bo- og behandlingssenhet bidrar til å styrke tilbudet av plasser til dem med de tyngste problemene og med mer enn ti inntak i året. Endringen gjør VEL i stand til å imøtekomme bydelenes etterspørsel på en bedre måte.

Handlingsplanen bidrar til at Vestli ressurscenter 32 enheter kan tilbakeføres fra VEL til Oslobygg Oslo KF og dermed kan disponeres på en mer effektiv måte for kommunen.

Lover og regelverk, tidligere vedtak

Bystyrets vedtak 14. november 2018 sak 350/18 byrådssak 158/18 Byrådets strategi for rusfeltet i Oslo.

Bystyrets vedtak 21. april 2021 sak 90/21 byrådssak 226/20 Institusjonsplass til rett tid og rett sted – Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021-2030.

Byrådets vedtak 30. september 2021 sak 1117/21 Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2022-2023.

Byrådets vedtak 17. oktober 2023 sak 1096/23 Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2024-2025.

Byrådets vedtak 7. november 2024 sak 1110/24 Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2024-2025.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Omstillingene gjennomføres innenfor vedtatt økonomiplan og dagens organisatoriske ramme. Tilbakeføring av Vestli ressurscenter til Oslobygg Oslo KF skjer i hht avtale mellom Velferdsetaten og foretaket. Tidligere handlingsplaner, samt de omstillingene som denne handlingsplanen inneholder, medfører at antall plasser i rusinstitusjon er 110 plasser lavere per 31. desember 2026 enn forutsatt i bystyrets vedtak av temaplanen i 2021. Byrådets forslag til budsjett for 2026 inneholder derfor forslag til verbalvedtak om revidert måltall på (n=432).

Vedtakskompetanse

Bystyret vedtok 21. april 2021 sak 90/21 byrådssak 226/20 Institusjonsplass til rett tid og rett sted – Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021–2030. Det fremkommer i saken at byrådet utarbeider og fastsetter handlingsplaner i perioden.

Byråden for sosiale tjenester innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. Byrådet vedtar Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner for 2026–2027. Innenfor vedtatt økonomiplanperiode 2025-2028 innebærer handlingsplanen følgende vedtak:
 - Med virkning fra 1. januar 2026 utløses opsjon for 124 plasser fra Kirkens Bymisjon og Frelsesarméen fram til 31.12.2029.
 - Opsjon på 22 plasser fra 1. januar 2026 ved Stiftelsen Fredheim utløses ikke.
 - Med virkning fra 1. juli 2026 styrkes grunnbemanningen og andelen helsepersonell ved enkelte rusinstitusjoner.
 - Med virkning fra 1. juli 2026 reduseres antall plasser ved Dalsbergstiens hus fra 39 plasser til 30 plasser og ved Thereses hus fra 12 plasser til 11 plasser.
 - Med virkning fra 1. juli 2026 omstilles Bjørnerud mestringsenhet med 22 plasser til Bjørnerud forsterket bo- og behandlingseenhet med ti plasser.
 - Med virkning fra 1. februar 2026 avvikles Vestli ressurscenter med 32 plasser. Enheten overføres fra Velferdsetaten til Oslobygg Oslo KF.
2. Måltallene for de ulike tjenestekategoriene av rusinstitusjonsplasser justeres, jf. vedtakspunkt 1.
3. Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026–2027 sendes bystyret til orientering.

Byrådsavdeling for sosiale tjenester, den 9. oktober 2025

Julianne Ferskaug

Vedlegg:

1. Handlingsplan (tiltak) Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027
2. Velferdsetatens forslag til handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027(1).pdf
3. Vedlegg til Velferdsetatens forslag til handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027.pdf
4. 14f Referat 260525
5. 14f Referat 090925
6. 14f Referat 220925